



Foto: Inger Hansen

Forebyggende tiltak mot rovviltskader Selektiv smaksaversjon

Inger Hansen

Mange dyrearter utvikler avsky overfor typer av fôr som tidligere har ført til uvelhet eller sykdom. Koblingen mellom handling (eting av bytte) og konsekvens (uvelhet) etableres raskt og har langvarig virkning. Kan tilsvarende form for assosiasjonslæring tenkes utnyttet hos våre store rovdyr som et forebyggende tiltak for å redusere rovdyrskader på bufe?

Bakgrunn

Selektiv smaksaversjon som forebyggende tiltak er prøvd i USA, bl.a. ved å legge ut saueåter behandlet med brekkmiddel for å forhindre coyoteangrep på sau. Erfaringene med tiltaket i praktisk bruk har likevel gjennomgående vært negative¹. I 1995 utførte Planteforsk Tjøtta fagsenter i samarbeid med Norges landbrukshøgskole et pilotstudium under kontrollerte forhold i Norge². Testingen var begrenset til to hunder som modelldyr for rovvilt.

Testopplegg

To fem år gamle alaskan husky hanner med ekstrem jaktlyst ble benyttet i forsøket. Saltet litiumklorid (LiCl) ble brukt som brekkmiddel. Foruten å gi en oppkastreaksjon er LiCl også et antidepressivt legemiddel. I denne forbindelse ble derfor erfaringer med metodikk og dosering, samt hundenes

atferdsreaksjoner og eventuelle ettervirkninger dokumentert. I forsøket ble det prøvd ut LiCl-injiserte saueåter på størrelsen 250-900 g med et innhold av LiCl på 1-4 g. Anbefalt dosering fra USA er 4 g LiCl pr kg åte for et rovdyr på ca. 20 kg. Saueåtene bestod av både reint sauekjøtt, fett og ull, slik at åtet luktet stramt av sau. Hundene ble testet på levende sau før og rett etter LiCl-behandling.

Resultater

Testing av hundene på levende sau etter at smaksaversjonen mot saueåtet var etablert, gav ikke utslag i ønsket respons. Hundene var tvertimot raskere til å angripe etter LiCl-behandlingen enn før !

Man måtte opp i anbefalt dosering på 4 g LiCl pr. 500 g åte før sterke brekningsreaksjoner hos begge hundene ble framkalt. Begge hadde fått en sterk aversjon mot sauekjøtt og nektet

å ete dette etterpå. Hundene åt imidlertid ferskt kalkunkjøtt med stor appetitt, noe som viser at aversjonen virket spesifikt mot smaken av sauekjøtt. Aversjonen var imidlertid ikke så langvarig. Et halvt år etter brekningsreaksjonen spiste begge hundene sauekjøtt igjen.

Foruten brekningsreaksjonene, ble hundene stive og skjelvne i muskulaturen (spesielt i bakbeina) og hadde dårlig koordinasjonsevne. Dessuten var de aggressive overfor hverandre i tilknytning til føring, noe de ikke vanligvis var. Hundene hadde normal avføring og drakk normale mengder vatn. Muskelstivheten og de uønskede atferdsreaksjonene vedvarte i ca. en uke etter brekningsreaksjonen. Etter denne tid oppførte hundene seg normalt.

Diskusjon og konklusjon

Forsøket gikk etter teorien fram til testing på levende sau. Det antas at mangel på assosiasjon mellom levende sau og åtet var hovedårsak til at dette forsøket ikke lyktes. Utprøving på mindre angrepsmotiverte hunderaser hadde trolig gitt mer positive resultater.

Atferdsforstyrrelser og forstyrrelser på sentralnervesystemet som reaksjon på LiCl er ikke utenkelig, siden dette er brukt som et mentalt legemiddel. Imidlertid er slike reaksjoner verken diskutert eller dokumentert i utenlandsk litteratur.

Siden ønsket aversjonseffekt overfor levende sau uteble og LiCl i tillegg gav bivirkninger, kan LiCl-betinget smaksaversjon som forebyggende tiltak mot rovviltskader ikke anbefales. Dessuten er ukontrollert utlegging av forgiftede åter dyreetisk og miljøvernmessige betenkelig, og vil neppe bli tillatt her i Norge.

Litteratur

¹Smith, M.E.J., Linnell, J.D.C., Odden, J. & Swenson, J.E. 2000. Review of methods to reduce livestock depredation II: Aversive Conditioning, Deterrents, and Repellents. Acta Agric. Scand., Section A - Animal Science, 50: 304-315.

²Hansen, I., Bakken, M. & Braastad, B.O. 1997. Failure of LiCl-conditioned taste aversion to prevent dogs from attacking sheep. Appl. Anim. Behav. Sci., 54: 251-256.

Fagredaktør denne utgaven:
Fou- leder Ronald Bjøru, Bioforsk Nord Tjøtta

Ansvarlig redaktør:
Forskningsdirektør Nils Vagstad, Bioforsk

ISBN-10 82-17-00039-5
ISBN-13 978-82-17-00039-6
ISSN 0809-8654

www.bioforsk.no

Bioforsk:

Trygg matproduksjon, rent miljø og økt verdiskapning basert på langsiktig ressursforvaltning

- Lokalisert over hele Norge
- Organisert i sju sentra
- 500 medarbeidere
- Omsetning 320 mill. kr



Bioforsk, Fr. A. Dahlsvei 20, 1432 ÅS
Tlf. 64 94 70 00
Faks. 64 94 70 10
post@bioforsk.no